

ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 31 ΜΑΪΟΥ 2001
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A. Μετάφραση:

Εγώ όμως γνωρίζω πως είναι δύσκολο να εναντιώνομαι στις δικές σας σκέψεις και πως, ενώ έχουμε δημοκρατία, δεν υπάρχει ελευθερία λόγου παρά εδώ στην Εκκλησία του δήμου μόνο για τους πιο ανόητους και για όσους δεν ενδιαφέρονται καθόλου για σας, και στο θέατρο μόνο για τους κωμικούς ποιητές. Και αυτό είναι το πιο φοβερό απ' όλα, ότι δηλαδή εκείνους που αποκαλύπτουν στους άλλους Έλληνες τα σφάλματα της πόλης τους ευγνωμονείτε τόσο, όσο ούτε τους ευεργέτες σας, ενώ για κείνους που σας ελέγχουν και σας συμβουλεύουν αισθάνεστε τόση οργή, όση και για κείνους που κάνουν κάποιο κακό στην πόλη.

B1. Η ισηγορία, δηλ. η ισότητα στο δικαίωμα του λόγου, αποτελούσε βασικό στοιχείο της δημοκρατίας στην αρχαία Αθήνα, όπως και η ισονομία. Στις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του δήμου ο κήρυκας καλούσε κάθε πολίτη που ήθελε να μιλήσει με την καθιερωμένη φράση: "τις αγορεύειν βούλεται;".

Η "ισηγορία" όμως δεν είχε ουσιαστικό περιεχόμενο, αν δεν συνοδευόταν από το δικαίωμα της πλήρους ελευθερίας του λόγου.

Ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι στην εποχή του δεν υπήρχε πλέον ελευθερία λόγου, παρηγορία είτε ως κοινωνική αρετή (απόλυτη ειλικρίνεια) είτε ως πολιτικό δικαίωμα (θαρραλέα έκφραση της γνώμης ενώπιον του πλήθους). Όσοι πρεσβεύουν τα αντίθετα προς το κοινό αίσθημα αδυνατούν να εκφράσουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Μόνο οι δημαγωγοί στην εκκλησία του δήμου και οι κωμωδιογράφοι στο θέατρο μιλούν ελεύθερα, αρκεί να είναι ευχάριστοι. Για το λόγο αυτό πραγματική παρηγορία μέσα στην αθηναϊκή δημοκρατία απολαμβάνουν στην εκκλησία του δήμου αυτοί που δεν νοιάζονται πραγματικά για τους πολίτες αλλά για το προσωπικό τους συμφέρον.

Έτσι ο Ισοκράτης υποστηρίζει ότι η κατοχύρωση της ως πολιτικού δικαιώματος θα συνέβαλλε στην ορθή λειτουργία της δημοκρατίας με ευεργετικές συνέπειες για όλους.

B2. Στο σημείο αυτό του λόγου του ο Ισοκράτης κλείνει το προοίμιο του και παρουσιάζει την πρόταση του για την ειρήνη. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ειρηνόφιλος. Ο ρήτορας επιχειρεί να εμφανίσει τον εαυτό του ως ανιδιοτελή υπερασπιστή του δημόσιου συμφέροντος, ειλικρινή και άνθρωπο γενναίο ο οποίος δε διστάζει να μιλήσει ενάντια στο ρεύμα, αν αυτό επιβάλλεται. Έχει το σθένος να αντιπαρατεθεί στο συρφετό των άλλων

ρητόρων και των δημοκόπων που κολακεύουν και εκμαυλίζουν το λαό. Ο Ισοκράτης αποσκοπεί να κερδίσει την προσοχή (πρόσεξις) των θεατών αλλά και την εύνοια του ακροατηρίου (captatio benevolentiae) για να προλάβει τυχόν αντιδράσεις τους για όσα θα προτείνει στη συνέχεια του λόγου.

B3. Οι πρωτάνεις έχουν συγκαλέσει την εκκλησία του δήμου για να συζητήσουν με θέμα την ειρήνη ή τον πόλεμο. Ο Ισοκράτης υποστηρίζει πως ακόμη κι αν ληφθούν οι σωστές αποφάσεις, τα οφέλη τους θα είναι μηδαμινά, αν δεν αποφασίσουν και για τα υπόλοιπα ζητήματα σωστά. Στο σημείο αυτό προαναγγέλλονται τα οφέλη της ειρήνης.

Η ειρήνη θα προσφέρει στους Αθηναίους τα εξής κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά οφέλη:

- Η πόλη θα ζει με ασφάλεια, με ευπορία, με ομόνοια και θα απολαμβάνει την υπόληψη από μέρους των άλλων Ελλήνων.
- Οι Αθηναίοι θα ξαναγίνουν ασφαλείς και θα μπορέσουν να ασχοληθούν με τη γεωργία και το εμπόριο. Σε συνδυασμό με την απαλλαγή τους από τους φόρους και τις τριησεράρες και τις άλλες εισφορές για τον πόλεμο, θα ξανακάνουν την πόλη τους μεγάλη οικονομική δύναμη.
- Θα γεμίσει η πόλη από εμπόρους, μετοίκους και θα τονωθεί η οικονομική δραστηριότητα της μια και οι άνθρωποι αυτοί ασχολούνται με αποδοτικές δραστηριότητες και επιχειρήσεις.
- Θα έχει η πόλη αληθινούς φίλους και συμμάχους, όχι κάποιους που θα κρατά με τη βία. Θα διαπιστώσουν οι σύμμαχοι πως οι Αθηναίοι δεν τους επιβουλεύονται αλλά θέλουν να είναι ειλικρινείς σύμμαχοι τους.

B4. Ο Πλάτων αρνείται να χαρακτηρίσει επιστήμη ή τέχνη τη ρητορική αφού δεν έχει καθορισμένο αντικείμενο να διδάξει ούτε αξιόπιστη μέθοδο. Σ' αυτή την οξυδερκή όσο και οξεία κριτική απαντά ο Ισοκράτης. Υπερασπίζοντας τη Ρητορική του Σχολή, επικρίνει βέβαια τα τεχνάσματα των επαγγελματιών της ρητορικής, τονίζει όμως την παιδευτική αξία της διδασκαλίας της. Υποστηρίζει ότι με τη διδασκαλία της ρητορικής, έστω όχι στηριγμένη στην ακριβή επιστημονική γνώση, αλλά στην πείρα της πραγματικότητας, μπορεί να επιτύχει στην πράξη ένα ευρύτερο παιδευτικό αποτέλεσμα. Αυτή τη γενική πνευματική καλλιέργεια, την αγωγή που έχει πρακτικούς πολιτικούς στόχους, καταρτίζοντας ανθρώπους της δράσεως, ο Ισοκράτης την ονομάζει "φιλοσοφίαν".

B5. οἶδα

διανοίαις νουθετοῦντας, διενοήθην
προτιθέασιν: νουθετοῦντας, διατίθεσθε

Γ1. Εγώ όμως και ο θρασύλογος έχοντας παραλάβει (: αφού παραλάβαμε) από τους πατέρες μας τόση σπουδαία (: μεγάλη) φιλία, όση (δηλ.) πριν λίγο διηγήθηκα (: περιέγραψα), αυξήσαμε αυτή ακόμη περισσότερο (: σε μεγαλύτερο βαθμό) από την ήδη υπάρχουσα.

Όσο δηλαδή χρονικό διάστημα ήμασταν παιδιά, θεωρούσαμε ο ένας τον άλλο σημαντικότερο και από τους αδελφούς (: και από αδελφό) και ούτε σε θυσία ούτε σε θεωρία (: παρακολούθηση ιεροπραξιών) ούτε σε καμιά άλλη εορτή δεν παίρναμε μέρος (: συμμετείχαμε) χωριστά.

Όταν πάλι ανήλωθήκαμε (: ενηλικιωθήκαμε), τίποτε εχθρικό ποτέ (μέχρι τώρα) δεν πράξαμε (: κάναμε) ο ένας ενάντια στον άλλο, αλλά και στις ιδιωτικές (μας) υποθέσεις ο ένας έκανε κοινωνό του τον άλλο και με όμοιο τρόπο αντιμετωπίζαμε τα ζητήματα της πόλης και είχαμε τους ίδιους φίλους και γνωστούς από φιλοξενία (: τα ίδια πρόσωπα θεωρούσαμε φίλους και γνωστούς από φιλοξενία).

Γ2α.

Δοτική	Κλητική
πατρί	πάτερ
παιδί	παί
άνδρι	ἄνερ
πόλει	πόλι

Γ2β.

	β' ενικό	γ' ενικό
ἤγομεν	ἄγε	ἄγέτω
ἐγενόμεθα	γίγνου	γιγνέσθω
ἐκοινωνοῦμεν	κοινωνει	κοινωνείτω

Γ3. παραλαβόντες:

χρονική μετοχή, συνημμένη στο Υποκείμενο (ἐγώ καί Θρασύλογος) του ρήματος ἐποιήσαμεν, ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα ἐποιήσαμεν.

πρότερον:

επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα διηγήσασθην.

Ἔως μὲν γάρ παῖδες ἤμεν:

δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο ἔως, εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός και εκφράζει

πράξη σύγχρονη σε σχέση με την πράξη της κυρίας. Λειτουργεί δε ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα ηγούμεθα.

ἐπειδὴ δ' ἄνδρες ἐγενόμεθα:

δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο επειδή, εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει πραγματικό γεγονός και εκφράζει πράξη προτερύχου σε σχέση με την πράξη της κυρίας. Λειτουργεί δε ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα ἐπράξαμεν.

πώποτε:

επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ